

Големите фалшификации

Дюран Дюран
ексклузивно
интервю с
Роджър
Тейлър

ПАРАЛЕЛИ

БРОЙ 42 (2120) ГОДИНА XLII Цена 1,50 лв.

ГОЛЯМОТО СПИСАНИЕ

19 - 25 октомври 2006

Трейси Емин
скандалната
художничка

Сийл
белязаният
от Бога

Ана Уинтур
модният
законодател

— Скарлет
Йохансон
И ЧЕРНАТА ДАЛИЯ

Мартин КьОНИГ

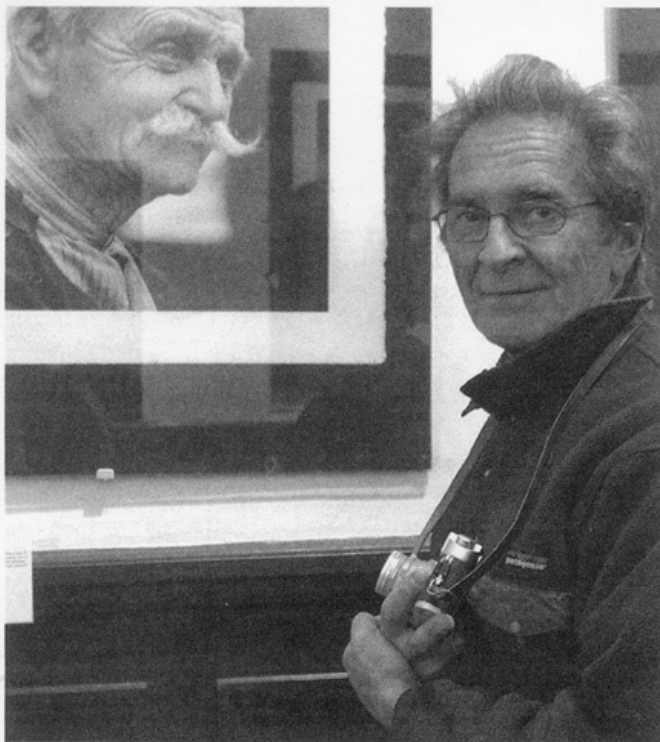
Преди 40 години пристигнах в България с две препоръчителни писма. Едното от тях беше от антроположката Маргарет Мийд, която ме представяше като инструктор по фолклорни танци в колежа "Барнард" към Колумбийския университет. Другото беше от Живко Ангелушев до неговия брат Борис.

Борис Ангелушев не само ме покани да отседна при него и съпругата му в дома им в Драгалевци, но и ме представи в Комитета за приятелство и културни връзки с чужбина, който организираше уроци по народни танци. Запозна ме и с Венелин Кръстев - директор на Института за музика, а той уреди да работя заедно с научни работници от института върху музика и танци. Всеки, които е предприемал фолклорна експедиция в чужда страна, ще потвърди, че успехът на работата му зависи от помощта, която му оказват местните специалисти. Като се замисля, осъзнавам каква голяма възможност за трупане на опит ми бе предоставена в България.

Сутрините прекарвах в Института за музика

за да гледам филмчета с народни танци заедно с Анна Илиева, която ме въведе в света на българските народни танци в тяхната жива форма. Изслушах безброй записи и научих много за българските народни инструменти и музика от Виргилий Атанасов. Той не само ми даде добър съвет кои места да посетя и с кои музиканти и колеги да се срещна, но ме научи и какво може и какво не може да се прави при културна полева работа в социалистическа България. По-късно през деня посещавах в дома и Райна Кацарова - една от първите етномузиколози, вече покойница. Следобедите и вечерите прекарвах с Румяна Цинцарска и Христо Гочев, както и с други хора, а вечер танцувах с ансамбъла "Георги Димитров".

В края на седмицата ходех на регионални фестивали или пътувах до близки до София села, за да правя записи, да снимам филми или да фотографирам. Този период бе безкрайно вълнуващ за двайсет и няколко

© Тахомир Пенев

Гласове и образи от България е най-новата експозиция, която бе открита на 17 октомври в Националния етнографски музей в София.

Тридесетината фотоса в нея представят един отдавна изчезнал свят на българското село от 60-те и 70-те години на XX век. Снимките са направени от американеца Мартин Кьониг, който в продължение на 13 години осъществява няколко фолклорни експедиции у нас и записва автентични народни песни и обичаи. Ето и неговия разказ за срещите му с българския бит от онова време

годишен американец, каквото бях тогава, които се чувстваше добре приет и подкрепен от много хора. Но дори през тази първа година ясно разбирах, че се сблъскам с

култура и общество, което преживява бързи промени

Индустриализацията бе придружена с голямо разместване на населението от провинцията

към градовете и аз бързо осъзнах, че някои черти на селския начин на живот, който тъкмо бях открил и който намирах за толкова привлекателен, скоро щяха да изчезнат.

Между 1966 и 1979 идвах 6 пъти в България. След първото си посещение почувствах необходимост да продължа да изучавам музикалните и танцови традиции и да ги увековечавам на 16-милиметровата лента и на аудиозапис. Работих най-вече в села из цялата страна с цел да

Изчезна на български или фотопътеше

документирам и запиша традиционна музика и танци от всяко място, което посещавах. И ако първоначално бях пристигнал в България, за да изучавам танци, постепенно целта ми се измени към документизиране на селската култура. Спомням си, че винаги, независимо с какво се занимавах, на гърдите ми висеше поне една SLR камера.

За работата ми помогнаха много Евгения Камова от Комитета за приятелство и културни връзки с чужбина, Гриша Гюров от "Балкантурист", а също и Валери Петров, Христо Нейков и Красимира Икономова - приятели, които ме поддържаха със своя неуморим ентузиазъм, топлота и доверие. С помощта и усилията на госпожа Камова заедно с моята колежка - специалистката по традиционните изкуства Етел Райм, успяхме да запишем две плочи с българска музика.

Една от песните, които записахме - Излеа е Делю хайдутин

беше избрана да бъде включена в селекцията на Карл Сейгън за космическия кораб "Вояджер", представяща музиката на народите от планетата Земя.

През този период в Съединените щати посветих много усилия за основаването на Центъра за изучаването на Балканите (сега Център за традиционна музика и танци), чийто директор бяхме с Етел Райм. Това е неправителствена организация

Жена с хурка, 1967. Докато работех в България, обиколих страната нашир и надълж, за да записвам музика и снимам в различни села. Винаги ми правеше впечатление колко много жени сега край пътя, прегат възна или се занимават с нещо друго. През 1979 този свят на заруджен трюк на улицата вече го нямаше.

Лятна сегайка край пътя - 1967. Всеки, който пътува през села през месец август, ще види как жени, деца, а понякога и мъже ният тютюневи листа на дървен шши или просто ги редят на земята, за да изсъхнат.

Велико Цветков Цонев и жена му, село Гарван, Силистренско - Добруджа, 1979. Докато снимах в различни добруджански села, посетих Гарван, където възникна спор между бай Велико и неговия отдавнашен музикален партньор Димитър Георгиев Игнатов, от една страна, и от друга - млади музиканти от селото. Подобен спор съм чувал много пъти из България, в руги краища на Балканите и в различни етнически общности в Съединените щати. По-възрастните музиканти не приемаха музиката, изпълнявана от младите от селото, докато младите музиканти се присмиваха на мелодиите, свирени от по-възрастните им колеги, понеже била отживяла и старомодна. Когато посетих бай Велико в дома му, го помолах да го снимам с жена му. Това е снимката.

алият свят гарското село святия на един американец у нас

за защита на онова, което американският фолклорист Алан Ломакс нарече "културна справедливост" – правото на всяка обществена или етническа група да изразява и съхранява своето културно наследство. Центърът беше пионер в подкрепата на традиционните музикални и танцови форми на американските имигрантски етнически колонии. През своята 38-годишна история той организира фолклорни фестивали, концерти, класове, направи няколко документални филма и подпомага разбирането и оценяването на американското етническо разнообразие.

Снимките, представени на тази изложба, някои от които са отпреди 40 години, са портрети на хората, с които се срещнах тогава. Те представят селския начин на живот, на който бях свидетел, музикантите и танцьорите, с които се запознах, както и ритуалите и празненствата, на които присъствах. Тяхното селскостопанско общество се развиваше бавно, разчиташе изключително на себе си и съхраняваше своя неизчерпаем запас от фолклор много по-дълго, отколкото това ставаше в други части на Европа.

За мен фотоизложбата *Гласове и образи от България* е прослава на

**невероятно
привлекателен и
изпълнен с очарование
начин на живот**

който вече не съществува.

Някои ще кажат, че членовете на тези селски общества са

Гаџар, Тракия - 1967. На фолклорния фестивал в Ямбол се представиха много гаџари. Образът на този музикант ми хареса както е застанал на фона на високото дърво, защото то сякаш му придава сила.

© Мартин Кьониг

притежавали твърде малко материални блага, но аз бях поразен от това колко богати личности бяха те в своето разбиране за достойнство и за своето общество.

Подобно на много други райони по света културната революция, която помете този традиционен начин на живот, се осъществи в твърде кратък период и той изчезна, без да бъде достатъчно добре документиран. Надявам се, че моите снимки представят неговата жизненост и поезия, красотата на човека и силата на живота, изразени чрез националната култура и усещането за личното място на всеки в нея - чрез очите, усмивките и енергията, които за мен ще останат незабравими.

Казват, че човек трябва да има представа откъде идва, за да знае къде отива. Дълбоко се надявам, че хората, които съм фотографирал, са връзка с начина на живот, който е отрял, но който не бива да се забравя, защото разкрива едно измерение на силата и красотата на човешкия дух, което ние в копнежите си дори не осъзнаваме, че ни липсва.

Тази изложба е посветена на паметта на Райна Кацарова и Вергилий Атанасов – двама души, които

**обичаха традиционната
българска култура**

посветиха живота си на изследването и документирането ѝ и споделяха така щедро своите знания и опит с такива от нас, които не са българи, но които подобно на тях я ценят високо. Бих искал да благодаря и на организатора на изложбата Иво Хаджимихев за това, че ме покани да представя мои снимки отпреди много години, заради творческата енергия, която вложи в тази експозиция, за неocenимата подкрепа и неизменното му чувство за хумор в процеса на нейната подготовка.

Задължен съм на много българи, които така великодушно ми позволиха да ги филмирам, записвам и фотографирам и ми разрешиха да ги представям чрез моите публикации. За подкрепата на полеовото изследване съм благодарен и на Маргарет Мийд и Института за изследване на връзките между културите, на фондация „Уенърген“, на Международния борд за изследвания и обмен (IREX), на Института за музика към БАН и на българския Комитет за приятелство и културни връзки с чужбина. ☺

И Г Р А Т А

Представяме ви

Quiz Show с Ася Александрова по

RETRO RADIO
НАЦОНАЛНА РАДИОМРЕЖА

Слушайте го всяка

събота и неделя

от 09:00 до 11:00 ч.

Всяка неделя последният въпрос от **Quiz Show** остава отворен, за да научите отговора от страниците на любимото ви списание. Първият, обадил се с правилен отговор получава достойна награда от **Ретро Радио**.

Какъв е отговорът този път?

Преди два века, за да припечели пари, едно бедно момче обикаляло вагоните на влаковете и продавало вестници на пътниците. Един ден, незнаян защо, кондукторът на поредния влак му зашлепил плесница. А тя била толкова силна, че момчето загубило слуха си. И въпреки това след няколко години то се превърнало във велик изобретател – Томас Алва Edison, благодарение на когото хората разбрали какво е електрическа крушка и колко полезна е тя за бита ни.

Очакваме вашето обаждане в ефира на **Ретро Радио** още следващата събота на ефирния телефон: **02/ 81 62 962**

София 98,3 MHz Пловдив 104,3 MHz Стара Загора 103,4 MHz
Варна 101,5 MHz Плевен 99,3 MHz Велико Търново 105,2 MHz
Бургас 105,9 MHz Шумен 88,3 MHz Сливен 98 MHz

**Излез е Делю хайдутин
и Вояджър**

На 20 август и на 5 септември 1977 в космоса бяха изстреляни два космически кораба, наречени „Вояджър“. След като между 1979 и 1986 изследваха планети от Слънчевата система - от Юпитер до Уран, те се устремиха към царството на звездите, превръщайки се в емисари от планетата Земя. Във всеки от апаратите има прикрепена медна грамофонна плоча със златно покритие – послание към възможни извънземни цивилизации, които биха могли да срещнат космическото тяло на някое далечно място след неопределено време. Всяка плоча съдържа 118 снимки от нашата планета, на нас и на цивилизацията ни; почти 90-минутен запис на някои от най-великите световни музикални произведения; еволюционното аудио есе *Звучите на Земята*, както и поздрав на почти шейсет езика, известни по света (включително и на езика на китовите). Песента *Излез е Делю хайдутин* в изпълнение на Валя Балканска, записана в Смолян от Мартин Кьониг и Етел Райм през лятото на 1968, е едно от 27-те избрани музикални произведения, които носи космическият апарат „Вояджър“.

Валя Балканска, село Арга в Рогопите, 1968. Етел Райм чу Валя да пее песента *Излез е Делю хайдутин* на Първия фолклорен фестивал в Коприщца през 1965 и заяви, че изпълнението ѝ е изумително. Когато Етел и аз се обърнахме към Комитета за приятелство и културни връзки с чужбина и предложихме да издадем две плочи със записи на българска народна музика за западната публика, оттам ни посъветваха да запишем други певици, но ние настояхме да запишем Валя заради нейното феноменално изпълнение, в което са събрани цялото богатство, дълбочина и обхват на рогопската песен. След записа посетихме Валя в село Арга, където направихме тази снимка.

